

7,5 maatje

*Egodocument over leven met
alcohol verslaafde ouders*

7,5 maatje

Ger Koreman

Voor Ria.

Omdat ze jarenlang mijn verhalen wilde aanhoren.

Omdat ze jarenlang vele verhalen heeft meegemaakt.

Omdat ze jarenlang de nodige arm om mijn schouder lag.

Omdat ze mij jarenlang stimuleerde om alles op te schrijven.

En gewoon omdat ik al jarenlang hartstikke gek op d'r ben!

September 2009

Speciale dank gaat uit naar:

Karoline en Ria voor het lezen, corrigeren en vooral hun opmerkingen en advisering als echte lezeressen.

Marco voor de opmaak van cover en binnenwerk.

Al die mensen die mij, misschien tot vervelens toe, hebben moeten aanhoren gedurende de maanden dat ik schreef, maar die mij mede door hun scherpzinnigheid in de juiste richting hebben geduwd.

*En uiteraard iedereen die dit boek heeft aangeschaft.
Het geeft mij vertrouwen om aan mijn volgende boek te beginnen.*

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van alle bekende reproductiemethoden, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Alle namen, personen, plaatsen en gebeurtenissen in dit boek zijn naar waarheid geschreven uit het geheugen van de auteur. Eventuele bezwaren graag naar onderstaand e-mail adres:

gkoreman@xs4all.nl

ISBN/EAN: 978-90-814734-1-5

NUR-code: 402

Eerste druk oktober 2009

Subtitel:

ouders heb je voor de rest van je leven!

Uitgeverij:

De Boekenlegger

VOORWOORD

Ik dacht nog: ‘Waarom zelf een boek schrijven, als je er voor nog geen twintig euro een kunt kopen?’ Maar het was Ria die jaarlijks wel een keer zei: ‘Je hebt altijd van die bijzondere verhalen te vertellen, waarom schrijf je ze niet eens op?’

En zo geschiedde...

Speciaal voor een georganiseerde Poëzie avond schreef ik de eerste twee hoofdstukken van dit boek. Voorzichtig las ik het eerste hoofdstuk voor aan de toehoorders. Tijdens mijn voordracht, waarin ik de tonatie van mijn stem zoveel mogelijk probeerde aan te passen aan mijn verhaal, ontkwam ik er niet aan een lichte emotie te laten doorklinken. Na mijn laatste woorden wachtte ik vol spanning hun reactie af. Het was heel even stil, ik zag de mensen denken en naar elkaar kijken. Een aantal applaudisseerden, maar het merendeel riep door elkaar: ‘Wat indrukwekkend, zo uit het leven gegrepen, dat wisten we helemaal niet van je, goh wat heb jij allemaal meegemaakt, je moet die verhalen gaan opschrijven’.

Kippenvel liep over mijn rug. Ik keek naar beneden op het briefje in mijn hand waar het tweede verhaal op stond. Vriend Harry zei: ‘Kom op Ger, we willen de rest ook graag horen’. Ik schraapte de keel en vervolgde met

hoofdstuk twee. Het was muisstil in de kamer, soms hoorde je: ‘Ohhh’, of: ‘Ja dat klopt’, of er werd zachtjes gelachen. En voor ik het besepte was hoofdstuk twee voorgelezen. Wederom warme, ondersteunende maar vooral positieve reacties waren mijn beloning.

‘Het is er uit’, dacht ik, ‘ik heb een begin gemaakt voor het schrijven van “mijn” boek’. ‘Maar voor wie?’ Daar had ik nog niet over nagedacht. Natuurlijk zullen je vrienden, kennissen en een aantal familieleden het boek wel willen hebben, maar schrijf je het daar ook voor? Je onthult in zo’n boek natuurlijk wel dingen van jezelf, soms beken je kleur en je legt uit hoe je tot bepaalde keuzes bent gekomen. Zelf vind ik het vooral belangrijk voor de mensen die na mij komen, mijn kinderen, kleinkinderen, achter, achter, achter- kleinkinderen. Maar vinden zij het ook belangrijk? Ik zal het voor een deel nooit weten. Daarom onthul ik vaak tot in detail hoe dingen soms wel of niet werkte in mijn leven en in mijn tijd. Hoe mooi zou het zijn als mijn verhalen een verbintenis zouden kunnen leggen over generaties heen.

En terwijl ik schreef had ik het idee dat ik mijn leven ‘herontdekte’. Wat in eerste instantie belangrijk leek, telde ineens veel minder, gebeurtenissen die tijdens het schrijven naar boven kwamen bleken nu veel emotioneler dan ik me had voorgesteld. Als Ria vroeg: ‘Lees eens terug wat je net

geschreven hebt', liepen de tranen tijdens het teruglezen over mijn wangen.

Het opschrijven van 'mijn verhaal' heeft me meer aangegrepen dan ik had verwacht. Dat is ook niet zo vreemd hoor ik de psycholoog zeggen, het gaat tenslotte over je eigen leven...

Ger Koreman

7,5 maatje

‘Leven is het meervoud van lef’, las ik laatst in een boekje van Loesje dat ik voor weinig kocht op een rommelmarkt. Leuke woordspeling. Een paar dagen later herinnerde ik mij de tekst uit het boekje opeens weer en zonk weg in gedachten naar mijn jeugd. Een jeugd waar je lef moest hebben om je staande te houden. Of was het moed? Misschien was het gewoon angst die zorgde dat je lef en moed had om er bij te horen. Zeker als er, samen met je vriendjes, iets uitgevreten werd. De straat was zo’n beetje mijn tweede huis. We haalden het celluloid van de handvatten van fietsen en door de zon in een vergrootglas te laten schijnen, ging het eerst smeulen en dan in de fik. Ik ruik nog de bijzondere geur als ik er aan denk.

Thuis was het niet altijd gezellig. Alcohol speelde een grote rol in het leven van mijn ouders. Elke dag werd er gedronken. Vader was ooit zelfstandig ondernemer geweest en het gezegde: ‘Toen hij op de fles ging, raakte hij aan de alcohol’, is hier wel heel toepasselijk. Hij zei altijd: ‘ik drink geen water omdat de vissen er hun behoefte in doen’.

Mijn moeder was niet het liefdevolle type dat je mag verwachten van de moederschoot. Natuurlijk mijn kleren werden gewassen, en je ging één keer per week naar het

badhuis waarbij je je wekelijkse schone onderbroek en sokken mee kreeg. Een kwartje voor de douche en een dubbeltje voor een stukje zeep. Verder keek ze niet naar je om. Ik had een zolderkamer en er waren weken dat ik op zaterdagmiddag uit bed kwam en ze vroeg: ‘Ben je deze week nog thuis geweest?’ Maar vooral als moeder gedronken had, werd ze erg onaangenaam en begon ze mijn vader te sarren. Mocht ze je niet, dan kon je wel inpakken. Zoals mijn schoonzus die trots een verjaardagcadeau kwam brengen. Ik weet dat het haar veel moeite had gekost een paar centjes bij elkaar te sparen. Moeder had het nog niet eens uitgepakt of ze vroeg: ‘Kan ik het wel ruilen?’ Het sarcasme droop eraf. Uitgepakt bleek het cadeau een koektrommel: ‘Mooi kan je schoonvader z’n spijkers in bewaren’, snauwde ze naar mijn schoonzusje.

Het was 1956, ik was acht jaar toen ik van het straatvoetbal op het Marnixplein naar huis slenterde. Het was tegen etenstijd en ik had honger, hoopte dat thuis een warme hap klaar zou staan. Rode biet met bloedworst of bal gehakt waren de favoriete hoofdgerechten bij ons thuis. Helaas de alcohol had het weer gewonnen van de chef kok. Moeder legde één gulden vijftig op tafel voor de snackbar, op voorwaarde dat ik nog even 7,5 maatje ging halen. Ik sjokte de drie trappen af naar Café Klokkie met in mijn hand een tasje met een lege jeneverfles. Niemand en zeker de burens, mochten weten dat er alcohol gedronken werd. Klokkie was het café om de hoek op de Korte Marnixstraat. Ik was

daar kind in huis, regelmatig moest ik tegen etenstijd de oudjes uit het café halen. Het was een echte buurtkroeg. Waarom het Café Klokkie heette weet ik niet meer, misschien was de naam van de eigenaar wel Klok. En Amsterdammers hebben nou eenmaal de aparte gewoonte alles te verbasteren of een verkleinwoordje van te maken. Misschien was het café genoemd naar het bordje boven de bar met de tekst: ‘De klok wordt hier nooit gestolen, iedereen houdt hem in de gaten’.

De buitendeur van Café Klokkie stond altijd open, ‘s zomers en ‘s winters. In het half ronde portaal kon je de geur al ruiken van de alcohol en rooklucht. Al was ik nog zo jong, ik kon van die geur genieten. Misschien wel omdat ik dat van thuis gewend was. De zware gordijnen met de half ronde ingezette leren stukken welke diende om de gordijnen een beetje schoon te houden voor de handen, konden niet voorkomen dat de geur en het geluid naar buiten kwamen. Ik wurmde me door de gordijnen en stond binnen. Het was er klein en behoorlijk benauwd door de rooklucht. Links was de bar en er stonden drie à vier tafels met stoelen. ‘Hé, Koremannetje, waar zijn Paul en Bartje, komen ze nog een borreltje halen?’ werd mij toegeroepen vanuit een hoek. Paul was de naam van mijn vader en Bartje, eigenlijk Bartha mijn moeder. Ik loog: ‘Nee mijn vader komt straks uit zijn werk en mijn moeder wil hem vanavond verrassen met een drankje’. Ik schaamde me en wilde niet vertellen dat ze nu al door geen

enkele alcoholtest zouden komen. Sterker nog ze waren niet eens meer in staat om te blazen. Ik liep naar de bar en gaf de meegebrachte fles aan de meneer achter de bar. ‘7,5 Maatje’, zei ik. ‘Ha’, zei de barman schreeuwend door het café, ‘Opschrijven zeker?’ Opschrijven was poffen, oftewel op de lat betalen. Ik knikte ja, maar voelde de rode vlekken in mijn nek opkomen. De barman gooide een muntje in de pindapot en gaf mij een handje pinda’s voor het wachten. ‘7,5 Maatje’, riep hij en pakte van een plank aan de muur een aantal tinnen maatbekers. Ik was op school niet zo erg goed in maatsystemen en gewichten, maar door mijn ervaring wist ik precies welke tinnen bekers voor welke flesinhoud nodig was. De barman mompelde: ‘Mooie tinnen bekers hé, Koremannetje?, ze noemen tin ook wel het zilver voor de armen’. Hij lachte luidkeels. Ik had die opmerking inmiddels al zo vaak gehoord dat ik hem zelfs begon te begrijpen. Naast me stond een meneer die naar me keek en met dubbele tong zei: ‘Houd hem in de gaten die barman, hij gooit gesmolten lood op de bodem van de tinnen bekers, zodat je minder jenever krijgt dan je denkt’. Later heb ik eens gelezen dat zelfs de tinnen bekers in die tijd geijkt moesten zijn en dat daar controle op was.

Plotseling voelde ik een hand door mijn haar. Naast me stond een heer die Rooie Leo werd genoemd. ‘Zo jochie, hoe is het met Bartje?’ ‘Goed meneer Leo’, zei ik, omhoog kijkend. Het was een vrij grote man met rood achterover golvend haar en ik was maar een klein manneke. Hij zag

er altijd keurig uit, net pak met stropdas, een flamboyante man. ‘Doe de groeten aan Bartje van Rooie Leo’, riep hij met een door de drank en rook vernielde stem. ‘Ja meneer’ antwoordde ik. De fles met 7,5 maatje jenever werd weer in het plastic tasje gedaan en ik draaide me om naar de deur. Bij de uitgang van het café hing weer zo’n spreuk waarvan ik dacht waar gaat dit over? In een verkleurd scheefhangend lijstje stond: ‘Wie het café verlaat voordat het sluit, doet dat op eigen risico’. Inmiddels was het donker buiten en ik rende naar huis, de fles goed onder de arm geklemd. Eerst de donkere Korte Marnixkade over en dan drie trappen omhoog. Ik rammelde van de honger en verlangde naar de snackbar. Bovengekomen, de huiskamer was gescheiden van de keuken door het trappenhuis en portaal, was moeder in de keuken en vader in de kamer. ‘Geef maar hier’, zei mijn vader en schonk snel stiekem een borrel voor zichzelf in. En terwijl hij het glaasje aan zijn lippen zette, kwam moeder de kamer instormen. Of ze het voelde. Ze begon direct mijn vader uit te schelden en uit te maken voor egoïst en weet ik al niet wat voor moois. Mijn vader, van origine een echte havenarbeider, schold er aardig op terug. Daarbij was het woord ‘wijf’ heel gebruikelijk in zijn vocabulaire. Ik pakte de één gulden vijftig van tafel voor de snackbar en zei terloops tegen mijn moeder: ‘U moet de hartelijke groeten hebben van die meneer met dat rooie haar, ik geloof dat hij Leo heet...’. ‘Oh ja?’, zei mijn moeder, ‘is hij nog in het café?’ Ik bevestigde haar vraag.

‘Zal ik dan toch niet zelf even gedag gaan zeggen?’ zei ze een beetje schuin kijkend naar mijn vader. Mijn vader stond op en briepte het uit: ‘Jij vuile..., ik zal je...’. En terwijl ik de eerste klappen kon horen sprong ik met drie à vier treden tegelijk de trap af naar beneden. De drie trappen van dertien treden kunnen bij elkaar nooit langer dan vijftien seconden geduurd hebben. En terwijl ik buiten adem beneden in het portiek stond en rammelde van de honger, liepen dikke tranen over mijn wangen.

Rooie Roggers

In de snackbar Majorca op de Haarlemmerdijk was het druk, het was inmiddels half zeven dus etenstijd. Het fenomeen snackbar was nog vrij nieuw in Nederland. De ‘delicatessen’ waren nogal beperkt. Friet, een kroket, nasi- of bamischijf, ijs, frisdrank en snoep. Ik kocht er mijn Bazooka kauwgom want daar zaten van die leuke stripverhaaltjes omheen. De naam Majorca, zei de gemiddelde snackbarbezoeker niet zo veel. Als je al met vakantie ging was de Veluwe te vergelijken met een wereldreis. Laat staan dat je wist waar Spanje lag. Natuurlijk kregen we aardrijkskunde op school en we kenden de meeste landen wel van de schoolkaarten. De snackbar had een toonbank met een koelgedeelte. Daar tegenover was een witte muur met een schildering van een strand aan de mooie blauwe Middellandse Zee. Doorgelopen naar achter werd de snackbar iets breder en stonden er wat tafels en stoelen. Ik was, mede door de situatie thuis, een vaste klant aan zo’n tafeltje.

Tegen de muur stond een heuse jukebox met van die gebogen glasplaten waarin kleuren van boven naar beneden bewogen. Ik kon daar uren naar staren terwijl ik genoot van mijn kroket en patatje mét. Daar leerde ik ook de muziek van de jeugd kennen, de Rock and Roll. Thuis was alleen distributieradio aanwezig, een kleine luidspreker van

bruin bakeliet die aan de muur bij het plafond hing. Bij de kamerdeur zat een knop welke met een draad verbonden was aan de luidspreker. Met deze knop kon je van zender veranderen en hard of zacht zetten. De distributieradio werd gehoord en was voor mensen die zich geen eigen radio konden veroorloven. Er zaten maar een paar zenders op, vooral klassiek en wat Nederlandse praatprogramma's. In de snackbar vergaapte ik mij aan de titelkaartjes van de jukebox. Bill Haley, Elvis Presley, Buddy Holly, Pat Boone, Fats Domino, Paul Anka, Jerry Lee Lewis en de Everly Brothers, zij hadden allemaal hun eerste hit in 1956 in Nederland. Maar ook de Selvera's met 'De Postkoets', Dorus met 'z'n twee Motten', Herman Emmink met 'Tulpen uit Amsterdam' en Joop de Knecht met 'Ik sta op wacht', waren in dit jaar doorgebroken. Mijn buurjongen thuis was een stuk ouder dan ik en bouwde zelf radio's. Hij had de zolderkamer tegenover mij en ik hoorde hem zaterdag 's nachts luisteren naar Radio Luxemburg. Op die zender werd de Amerikaanse Rock and Roll gedraaid. In Nederland was de Rock and Roll nog net niet verboden, al hoewel er twee Burgemeesters waren, ik meen me te herinneren van Apeldoorn en Enschede, die niet toestonden dat er Rock and Roll gedraaid en gedanst werd binnen hun gemeenten.

Na de heerlijkheden van de snackbar moest je zorgen dat je rond acht uur voor de etalage stond van de huishoudelijke artikelen winkel van Van Leek. Deze winkel was, links